

Muljeid "Carmeni" etendustelt Estonias

Paljude Allan Vurma seisukohtadega (vt. 15. mai Sirp) võib "Carmeni" lavastuse lahkamisel nõus olla, eriti positiivselt poolelt.

Küllaltki palju häirivat oli äga välja toomata, vokaalse külje arvustus jäi küllalt kahvatuks. J. Aladinš Don Josena oli häälekooliliselt lihtsalt küündimatu. Vajaka jäi selles osa ka A. Saalil Escamillona. R. Airene ja I. Dolženko Carmen rahuldasi hästi. Airene madalad toonid, mida ta võtab rinnahäälega, on nauditavad. Võtet, mis on omane itaalia häälekoolile, teised eesti naislauljad kahjuks ei kasuta. Jassi Zahharov paistis silma suure häälematerjali ja küllaltki laitmatu häälekooliga. Kahjuks kadusid ära Escamillo kuplee madalad noodid, mis oli forsseerimise tagajärg (lõi madalad toonid kinni). Et ta omab suurepäraseid madalaid toone, võisime hiljaagegu kuulda "Boriss Godunovis". Zahharov on kahtlemata maailmatasemega bariton.

Vokaalselt ei rahuldanud V. Jürna Don Josena. Tema hääel on muutunud viimasel ajal väga teravaks ja kitsaks, laulja kasutab kõrimetalli. Eriti häiris tema prantsuse keel, mille tagajärjel hävis *bel canto* ja üksikud häälikud kõlasid prääksatustena (eriti e ja ä).

Lavakujundaja esmane ülesanne on kindlustada koorile ja solistidele tegevusvabadus laval (liikumine). Olen siin-seal näinud kaheksat "Carmeni" lavastust, aga esmakordselt nägin, kuidas koor oli surutud üksteise vastu nagu silgud pütis. Liina Keevallik oli

ladunud enamiku lavapinnast täis puust tarasid. Tema taotlus jäi arusaamatuks. Kolmas vaatus oli mägedes: peaaegu tühjale lavale olid asetatud kõrged postid. Ebamäärane oli ka teine vaatus kõrtsis, kus rahvas joob ja lõbutseb. Seda aga näha ei olnud, ainult ebamäärased kulissid. Polnud arusaadav, mida kunstnik kujutada tahtis. Perioodiliselt kadusid kõrtsilised kuhugi ja lava jäi tühjaks. Kõikjal vedeles väikseid riidepallikesi – vist salakaup.

Koori liikumine oli seatud mannetult. Näiteks esimese vaatuse sõdurite koor "Täna lähme, täna lähme", mis tähendab, et õhtul minnakse kõrtsi – mehed on juba praegu ülemealikud ja terve stseen on liikumise peal. Estonias aga olid sõdurid üles rivistunud ja laulsid tõsiselt, nagu läheksid nad sõtta. Vähest tantsulist liikumist võib ette heita ka Carmeni osatäitjatele (eriti *habaneras*).

Nõustuda ei saa ka nelja vaatuse liitmisega kaheks mammutvaatuseks. Helilooja pole asjatult jaganud ooperi nelja vaatusse: see on tehtud lähtuvalt dramaturgiast ja muusikast. Vaheajal haarab kuulajaid mõnus meenus muusikast ja ka tegevustik sunnib mõtlema. Pikk vaatus aga väsitab ja meeled ei suuda enam kõike seda ilusat haarata.

Ei, "Carmen" ei osutunud täiesti uueks kvaliteediks Estonias. Kindlasti aga leidus siin rohkesti uue kvaliteedi tunnuseid.

REIN METSIK,

VOKAAL- tehnikadoktor